

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Επανεξέταση της οικονομικής διακυβέρνησης — Έκθεση για την εφαρμογή των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011, 1177/2011, 472/2013 και 473/2013»

[COM(2014) 905 final]

(2015/C 268/06)

Εισηγητής: ο κ. David CROUGHAN

Συνεισηγητής: ο κ. Carmelo CEDRONE

Στις 19 Δεκεμβρίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, με θέμα

«Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Επανεξέταση της οικονομικής διακυβέρνησης — Έκθεση για την εφαρμογή των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011, 1177/2011, 472/2013 και 473/2013»

[COM(2014) 905 final].

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Μαρτίου 2015.

Κατά την 506η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 18 και 19 Μαρτίου 2015 (συνεδρίαση της 19ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 165 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Οι ευρωπαϊκοί κανόνες οικονομικής διακυβέρνησης, οι οποίοι σχεδιάστηκαν σε περίοδο κρίσης, διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στη δημοσιονομική εξυγίανση, στον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής και —με την καθιέρωση του σχεδίου δημοσιονομικής αξιολόγησης— στην προώθηση της δημοσιονομικής ενοποίησης. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ ανησυχεί επειδή το κόστος υπήρξε υψηλό από την άποψη της ανάπτυξης και της απασχόλησης, η δε Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσίασε υστέρηση έναντι των υπολοίπων προηγμένων οικονομιών ως προς την έξοδο της από την οικονομική κρίση, αναδεικνύοντας αδυναμίες πολιτικής φύσεως οφειλόμενες κατά κύριο λόγο στην ατελή μορφή της οικονομικής διακυβέρνησης εντός μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

1.2. Τα μέτρα που τέθηκαν σε εφαρμογή στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εξαμήνου εγκαινίασαν τη διαδικασία δημοσιονομικής εξυγίανσης και αποκατάστασης της αξιοπιστίας, αλλά η προσέγγιση βάσει κανόνων —παρ' ότι ενδεδειγμένη υπό κανονικές συνθήκες— έχει πλέον καταστεί μέρος του όλου προβλήματος. Τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν δυσκολίες χρειάζονται περισσότερους πόρους για να εξέλθουν από το αδιέξοδο της ύφεσης και να οδεύσουν προς την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας και, μέσω της οικονομικής ανάπτυξης, προς την επίτευξη βιώσιμης δημοσιονομικής εξυγίανσης.

1.3. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν μπορεί να αφηθεί μόνη της στην προσπάθεια καταπολέμησης της τρέχουσας ύφεσης στη ζώνη του ευρώ. Τα μέτρα ποσοτικής χαλάρωσης (quantitative easing — QE) που δρομολογούνται τώρα από την ΕΚΤ πρέπει να συνδυαστούν με ευρύτερες πολιτικές πρωτοβουλίες εκ μέρους των κρατών μελών, πέραν του επενδυτικού σχεδίου για την Ευρώπη που εξαγγέλθηκε από την Επιτροπή.

1.4. Οι διαφορές ως προς τη σχετική ανταγωνιστικότητα των κρατών μελών στο πλαίσιο μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης, οι οποίες παλαιότερα θα μπορούσαν να εξισορροπηθούν με προσαρμογές των συναλλαγματικών ισοτιμιών προς τα άνω και προς τα κάτω, δεν είναι δυνατόν να διευθετηθούν απλώς με τη διατύπωση συστάσεων και την προτροπή μεταρρυθμίσεων, επ' απειλή κυρώσεων, απευθυνόμενων μόνο προς τις χώρες που κρίνονται ως μη ανταγωνιστικές.

1.5. Κρίνεται σκόπιμο να δημιουργηθούν επειγόντως συγκεκριμένοι μηχανισμοί και μέσα για έναν ορθά σχεδιασμένο συντονισμό της οικονομικής πολιτικής, με μέλημα την επίτευξη σύγκλισης και αλληλεγγύης. Σε πρώτο στάδιο, η εν λόγω διαδικασία δεν προϋποθέτει τροποποίηση της Συνθήκης, αλλά η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι μακροπρόθεσμα θα προκύψει ανάγκη τροποποίησής της.

1.6. Κατά την επανεξέταση του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ) το 2016, απαιτείται να υποστηριχθούν **επείγουσες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις** που παρουσιάζουν κοινό ενδιαφέρον για την ΕΕ, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η μακροοικονομική επανεξισορρόπηση, **με κάποια μορφή δημοσιονομικής ικανότητας**, όπως π.χ. το μέσο σύγκλισης και ανταγωνιστικότητας (ΜΣΑ) που προτείνεται στο σχέδιο στρατηγικής.

1.7. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι το διαρθρωτικό ισοζύγιο, μια μη μετρήσιμη μεταβλητή βασισμένη σε θεωρητικούς και αμφισβητούμενους υπολογισμούς των πιθανών κενών παραγωγής η οποία είναι επιρρεπής σε εκτεταμένες αναθεωρήσεις, διαδραματίζει τόσο σημαντικό ρόλο στο προληπτικό και στο διορθωτικό σκέλος της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος.

1.8. Στο πλαίσιο της διαδικασίας του ευρωπαϊκού εξαμήνου δίδεται πολύ μεγαλύτερη βαρύτητα στη μείωση του ετήσιου ελλείμματος των κρατικών προϋπολογισμών, με στόχο την αντιμετώπιση του υψηλού λόγου χρέους προς ΑΕΠ, παρά σε επωφελή μέτρα για την αύξηση του ΑΕΠ. Η Επιτροπή θα πρέπει όχι μόνο να παρακολουθεί την εφαρμογή των ειδικών συστάσεων ανά χώρα (ΣΑΧ), αλλά και να διενεργεί εκ των υστέρων αναλύσεις των συστάσεων της που εστιάζονται στη βελτίωση της παραγωγής, της οικονομικής ανάπτυξης και της δημιουργίας ποιοτικών θέσεων εργασίας στο εκάστοτε ενδιαφερόμενο κράτος μέλος.

1.9. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την έμφαση που δίδεται στη χρήση ευελιξίας κατά την εφαρμογή των κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, βάσει της οποίας η Επιτροπή θα συνεκτιμά ορισμένες δημόσιες επενδύσεις κατά τον υπολογισμό του ελλείμματος, αλλά θεωρεί ότι πρόκειται για περιορισμένο και επιμέρους μέτρο. Μια εύλογη απόκλιση από την προβλεπόμενη «παράμετρο του 3 %» για το έλλειμμα θα έπρεπε να θεωρηθεί ως προσωρινή εξαίρεση και να μην επισύρει αυτομάτως κυρώσεις.

1.10. Το δημοκρατικό έλλειμμα το οποίο απορρέει από τη δυνατότητα που παρέχεται σε μη αιρετούς φορείς να ασκούν σημαντική επιρροή στη διακυβέρνηση ενέχει τον κίνδυνο περιορισμένης οικείωσης των συστάσεων και εναντίωσης στην ευρωπαϊκή ιδέα. Η πλημμελής εφαρμογή των ΣΑΧ θα μπορούσε να αντιμετωπισθεί με την πραγματική συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων στη διαμόρφωση των ΣΑΧ.

1.11. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα πρέπει να πρωτοστατήσει τόσο στη διαδικασία καθορισμού των οικονομικών προτεραιοτήτων κάθε εξαμήνου όσο και στην κοινοβουλευτική εποπτεία των ΣΑΧ. Η διαδικασία του ευρωπαϊκού εξαμήνου θα πρέπει να τύχει μεγαλύτερης προβολής εκ μέρους των κρατών μελών και της Επιτροπής, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ευχερέστερη κατανόησή της από τους πολίτες.

2. Η επανεξέταση της οικονομικής διακυβέρνησης εν συντομία

2.1. Το ευρωπαϊκό εξάμηνο, το οποίο εισήχθη το 2011, συμπληρώθηκε με το ενισχυμένο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ), το οποίο τέθηκε σε ισχύ στις 13 Δεκεμβρίου 2011, με μια νέα δέσμη κανόνων οικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας —αποτελούμενη από πέντε κανονισμούς και μία οδηγία— η οποία είναι γνωστή ως «εξάπτυχο». Στις 30 Μαΐου 2013 προστέθηκαν δύο ακόμη κανονισμοί, γνωστοί ως «δίπτυχο», με στόχο να προαχθεί η οικονομική ολοκλήρωση και σύγκλιση μεταξύ των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ. Η εν λόγω επανεξέταση αφορά την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των επτά κανονισμών, καθώς και της κατεύθυνσης προς την οποία βγαίνουν οι μελλοντικές εξελίξεις· εστιάζει δε σε μεγάλο βαθμό σε τρεις πτυχές της οικονομικής διακυβέρνησης σε επίπεδο ΕΕ: στη δημοσιονομική εποπτεία ⁽¹⁾, στις μακροοικονομικές ανισορροπίες ⁽²⁾, καθώς και στον έλεγχο και την εποπτεία των χωρών της ζώνης του ευρώ που αντιμετωπίζουν προβλήματα χρηματοοικονομικής σταθερότητας ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1173/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, για την αποτελεσματική επιβολή της δημοσιονομικής εποπτείας στη ζώνη του ευρώ (ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 1).

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1175/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών (ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 12) και

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 473/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2013, σχετικά με κοινές διατάξεις για την παρακολούθηση και την εκτίμηση των σχεδίων δημοσιονομικών προγραμμάτων και τη διασφάλιση της διόρθωσης του υπερβολικού ελλείμματος των κρατών μελών στη ζώνη του ευρώ (ΕΕ L 140 της 27.5.2013, σ. 11).

⁽²⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1174/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με κατασταλτικά μέτρα για τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών στην ευρωζώνη (ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 8) και

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών (ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 25).

⁽³⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 472/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2013, για την ενίσχυση της οικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας των κρατών μελών στη ζώνη του ευρώ τα οποία αντιμετωπίζουν ή απειλούνται με σοβαρές δυσκολίες αναφορικά με τη χρηματοοικονομική τους σταθερότητα (ΕΕ L 140 της 27.5.2013, σ. 1).

3. Παρατηρήσεις σχετικά με την τρέχουσα οικονομική διακυβέρνηση

3.1. Δημοσιονομική εποπτεία

3.1.1. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την εστίαση της προσοχής στην ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης (ΕΕΑ) για το 2015, η οποία δημοσιεύθηκε ταυτόχρονα με την επανεξέταση της οικονομικής διακυβέρνησης, πράγμα το οποίο καταδεικνύει τον εξορθολογισμό και την ενίσχυση του ευρωπαϊκού εξαμήνου που επιτεύχθηκαν μέσω της απλοποίησης των διαφόρων σταδίων και των αποτελεσμάτων τους, όπως είχε προταθεί στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα την ΕΕΑ 2014 ⁽⁴⁾.

3.1.2. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το εξάμηνο διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διεργασία σύγκλισης και προσαρμογής. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ ζήτησε να δρομολογηθεί ειδική στρατηγική για την παρουσίαση και την απλοποίηση της ΟΝΕ, με κοινή προσπάθεια της Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, των κρατών μελών και της κοινωνίας των πολιτών ⁽⁵⁾.

3.1.3. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόοδο που σημειώθηκε προς την κατεύθυνση της δημοσιονομικής ενοποίησης χάρη στον καθορισμό κοινού χρονοδιαγράμματος για τα κράτη μέλη προκειμένου να υποβάλλουν και να δημοσιοποιούν τα σχέδια δημοσιονομικών προγραμμάτων, υπό την εποπτεία ανεξάρτητων εθνικών οργάνων, έως τα μέσα Οκτωβρίου κάθε έτους, με στόχο τη διατύπωση παρατηρήσεων εκ μέρους της Επιτροπής πριν από την τελική έγκρισή τους από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών. Η εν λόγω διαδικασία θα πρέπει να καταστεί περισσότερο δημοκρατική και διαφανής και να τύχει μεγαλύτερης προβολής εκ μέρους των κρατών μελών και της Επιτροπής, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ευχερέστερη κατανόησή της από τους πολίτες. Η ΕΟΚΕ θα εκτιμούσε ιδιαίτερα την αξιολόγηση, εκ μέρους της Επιτροπής, του ρόλου και της ποιότητας των ανεξάρτητων εθνικών οργάνων.

3.1.4. Από τα σχέδια προϋπολογισμού του 2015 η ΕΟΚΕ συνάγει ότι η μείωση της δημοσιονομικής προσπάθειας κατά το 2015 θα έχει ως αποτέλεσμα έναν ουδέτερο, σε γενικές γραμμές, προσανατολισμό της ζώνης του ευρώ. Σημειώνει επίσης ότι, από τις επτά χώρες για τις οποίες υπάρχει κίνδυνος μη συμμόρφωσης, οι τρεις ενδέχεται να χρειαστεί τον Μάρτιο να λάβουν μέτρα στο πλαίσιο της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος (ΔΥΕ). Η εν λόγω διαδικασία θα απαιτούσε επίσης μεγαλύτερη διαφάνεια, διαβούλευση με τις εθνικές κυβερνήσεις και την κοινωνία των πολιτών, ιδίως δε με τους κοινωνικούς εταίρους, καθώς και εποπτεία εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

3.1.5. Κατά το σύντομο διάστημα της επανεξέτασης, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η αναθεώρηση των δημοσιονομικών κανόνων της ΕΕ σύμφωνα με τις ισχύουσες κανονιστικές ρυθμίσεις περί δημοσιονομικής εποπτείας διαδραμάτισε αδιαμφισβήτητο ρόλο στη διευθέτηση του ζητήματος της δημοσιονομικής εξυγίανσης, όπως αποδεικνύει η μείωση του ελλείμματος της ΕΕ των 28 από 4,5 % του ΑΕΠ το 2011 σε 3 % του ΑΕΠ το 2014.

3.1.6. Εντούτοις, το κόστος υπήρξε υψηλό σε σχέση με την πολύ περιορισμένη επιτυχία, αναδεικνύοντας τις αδυναμίες της πολιτικής της ΕΕ όσον αφορά την επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Αντίθετα, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα το έλλειμμα των ΗΠΑ μειώθηκε από 10,6 % σε 4,9 %· η αύξηση του ΑΕΠ των ΗΠΑ **επιταχύνθηκε** από 1,6 % σε 2,4 % (έναντι **επιβράδυνσης** στην ΕΕ από 1,7 % σε 1,3 %)· η ανεργία στις ΗΠΑ **μειώθηκε** από 8,9 % σε 6,2 % (έναντι **αύξησης** στην ΕΕ από 9,6 % σε 10,2 %)· και —στοιχείο το οποίο κρίνεται σημαντικό— η απασχόληση στις ΗΠΑ **αυξήθηκε** κατά 6,3 %, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό της ΕΕ **παρέμεινε στάσιμο** στο — 0,1 %.

3.1.7. Η ΕΟΚΕ είναι πολύ λιγότερο αισιόδοξη από την Επιτροπή όσον αφορά το γεγονός ότι οι στόχοι για το διαρθρωτικό έλλειμμα στο πλαίσιο της ΔΥΕ καθιστούν δυνατή την παροχή επακριβέστερων και διαφανέστερων πολιτικών συμβουλών. Παρ' ότι η ΕΟΚΕ δέχεται ότι το εν λόγω μέτρο —παραβλέποντας τις στρεβλώσεις στον οικονομικό κύκλο και τα έκτακτα δημοσιονομικά μέτρα— παρέχει τη δυνατότητα να προβληθεί μια διαφανέστερη εικόνα, θεωρεί ωστόσο ότι αποτελεί μη μετρήσιμη μεταβλητή βασισμένη σε θεωρητικούς και αμφισβητούμενους υπολογισμούς των πιθανών κενών παραγωγής, η οποία είναι επιρρεπής σε εκτεταμένες αναθεωρήσεις και ενδέχεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να οδηγήσει σε εσφαλμένες πολιτικές επιλογές.

3.1.8. Ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ αποτελεί σημαντικό στοιχείο της δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Περιλαμβάνει δύο συνηθισμένες: το ύψος του χρέους και το μέγεθος του ΑΕΠ, καμία εκ των οποίων δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί χωρίς συνεκτίμηση της επίδρασης της άλλης. Μια προσέγγιση επικεντρωμένη στην υπερβολικά ταχεία μείωση του ελλείμματος, με στόχο την περαιτέρω μείωση του επιπέδου του χρέους, μπορεί να έχει —σε περίπτωση περιστολής ή μείωσης του ΑΕΠ— ανασταλτική επίδραση στον στόχο της μείωσης αυτού καθ' εαυτόν του λόγου χρέους προς ΑΕΠ.

3.1.9. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την έμφαση που δίδεται στη χρήση ευελιξίας κατά την εφαρμογή των κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, βάσει της οποίας η Επιτροπή (κατά τον προσδιορισμό της ορθότητας της δημοσιονομικής θέσης ενός κράτους μέλους) θα συνεκτιμά τα εξής: α) τις δημόσιες επενδύσεις στο πλαίσιο του επενδυτικού σχεδίου για την Ευρώπη· β) τις επενδύσεις που σχετίζονται με συγχρηματοδότηση από τα διαρθρωτικά ταμεία· γ) τις μεταρρυθμίσεις που έχουν μακροπρόθεσμο αντίκτυπο στη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών· και δ) τις κυκλικές συνθήκες ⁽⁶⁾. Η ΕΟΚΕ θεωρεί, ωστόσο, ότι πρόκειται για περιορισμένο και επιμέρους μέτρο.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 214 της 8.7.2014, σ. 46.

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ολοκλήρωση της ΟΝΕ — Επόμενη ευρωπαϊκή νομοθετική περίοδος» (ΕΕ C 451 της 16.12.2014, σ. 10).

⁽⁶⁾ COM(2015) 12 final.

3.1.10. Η ΕΟΚΕ προειδοποιεί ότι —παρά την ενισχυμένη συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ) και την ενδυνάμωση της συνεργασίας με τα εθνικά κοινοβούλια, μέσω επιτόπιων αποστολών και εποπτείας των σχεδίων προϋπολογισμών εντός της ζώνης του ευρώ— το δημοκρατικό έλλειμμα παραμένει στο επίκεντρο της όλης διαδικασίας, καθώς τα —εν πολλοίς άνευ υποχρέωσης λογοδοσίας— θεσμικά όργανα της ΕΕ ασκούν σημαντική επιρροή στη διαδικασία λήψης εθνικών αποφάσεων.

3.1.11. Ένα έλλειμμα εισροών (δηλαδή η απουσία πραγματικής εθνικής συμμετοχής στη διαδικασία λήψης αποφάσεων), το οποίο δεν αντισταθμίζεται από μια ικανοποιητική νομιμότητα εκροών (δηλαδή ορθή επίλυση οικονομικών προβλημάτων), προκαλεί την απρόθυμη οικείωση των οικονομικών προγραμμάτων και επιτείνει την εναντίωση στην ευρωπαϊκή ιδέα, όπως κατέδειξαν οι εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ⁽⁷⁾.

3.1.12. Η Επιτροπή θα πρέπει να διενεργεί εκ των υστέρων αξιολογήσεις όσον αφορά όχι μόνο την εφαρμογή των συστάσεων πολιτικής που διατυπώνει από τα κράτη μέλη, αλλά και το κατά πόσον οι συστάσεις αυτές συμβάλλουν εποικοδομητικά στην επαναφορά της οικονομίας σε βιώσιμη τροχιά, όχι μόνο από τη σκοπιά των οικονομικών και δημοσιονομικών προσαρμογών, αλλά και από τη σκοπιά της οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας υψηλής ποιότητας.

3.2. Διαδικασία μακροοικονομικών ανισορροπιών

3.2.1. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει και συμεριζείται τη σκοπιμότητα της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών (ΔΜΑ), δεδομένου ότι η εποπτεία των κυριότερων μη δημοσιονομικών μεταβλητών μπορεί να βοηθήσει στον εντοπισμό δυνητικών επιζήμιων τάσεων πριν από την επικράτησή τους. Η κρίση κατέδειξε περίτρανα την ανεπάρκεια του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ), το οποίο επικεντρώθηκε αποκλειστικά στην παρακολούθηση των δημοσιονομικών ισοζυγίων, ενώ τα ζητήματα που σχετίζονται με την ανάπτυξη και την απασχόληση συνέχισαν είτε να αγνοούνται είτε να αντιμετωπίζονται μόνο περιθωριακά.

3.2.2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα πρέπει να πρωτοστατήσει τόσο στη διαδικασία καθορισμού των οικονομικών προτεραιοτήτων κάθε εξαμήνου όσο και στην κοινοβουλευτική εποπτεία των ειδικών συστάσεων ανά χώρα ⁽⁸⁾.

3.2.3. Η μονομερής προσέγγιση της διόρθωσης των μακροοικονομικών ανισορροπιών αποτελεί πηγή τεράστιας ανησυχίας για την ΕΟΚΕ. Το πρόβλημα αυτό αντιμετωπίζεται ως αποκλειστικά εθνικό, με την έμφαση να αποδίδεται σχεδόν εξολοκλήρου στη διόρθωση των επιζήμιων ελλειμμάτων και στην ευνοϊκή αντιμετώπιση των πλεονασμάτων. Η ουσιαστική διευθέτηση του συγκεκριμένου προβλήματος απαιτεί αξιολόγηση των ανισορροπιών και των επιπτώσεών τους στο σύνολο της ευρωπαϊκής οικονομίας.

3.2.4. Για να διασφαλιστεί ότι η ΔΜΑ και, κατά συνέπεια, το σχέδιο «Ευρώπη 2020» δεν θα έχουν ως αποτέλεσμα την αναπαραγωγή της αποτυχημένης ατζέντας της Λισαβόνας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να προωθήσει μια καλύτερη μέθοδο για την αξιολόγηση της ποιότητας εφαρμογής των συστάσεων ανά χώρα (ΣΑΧ) και να είναι διατεθειμένη να παρακολουθεί την εν λόγω διαδικασία και να παρέχει κίνητρα στα κράτη μέλη (ευελιξία, χρυσοί κανόνες κ.λπ.) πριν από την επιβολή κυρώσεων ως έσχατη λύση.

3.2.5. Σε αντίθεση με τη δημοσιονομική εποπτεία, η οποία έχει κατά κανόνα βραχυπρόθεσμα και εύκολα μετρήσιμα αποτελέσματα, οι συστάσεις πολιτικής που αποτελούν σημαντικό τμήμα των ΣΑΧ αφορούν ηπιότερες πολιτικές και επιδόσεις — όπως η ανταγωνιστικότητα, διάφορες πτυχές του περιβάλλοντος για την ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας ή οι μεταρρυθμίσεις του συστήματος κοινωνικής προστασίας— των οποίων το επίπεδο εφαρμογής ή οι επιπτώσεις είναι δύσκολο να μετρηθούν.

3.2.6. Κατά την επανεξέταση του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ) το 2016, απαιτείται να υποστηριχθούν **επείγουσες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις** που παρουσιάζουν κοινό ενδιαφέρον για την ΕΕ, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η μακροοικονομική επανεξισορρόπηση, **με κάποια μορφή δημοσιονομικής ικανότητας**. Η ΕΟΚΕ τάσσεται σθεναρά υπέρ της διερεύνησης ορισμένων πιθανών μέσων: του μέσου σύγκλισης και ανταγωνιστικότητας (ΜΣΑ), προκειμένου να παρασχεθεί η δυνατότητα στις υπό πίεση οικονομίες να αναλάβουν επείγοντως διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις κοινού ενδιαφέροντος για την ΕΕ, οι οποίες εκτέθηκαν σε έξι σελίδες του σχεδίου στρατηγικής για μια βαθιά και ουσιαστική ΟΝΕ και στη συνέχεια αποτέλεσαν αντικείμενο σχετικής ανακοίνωσης ⁽⁹⁾ της επανεξέτασης της πράσινης βίβλου για τα ομόλογα σταθερότητας, η οποία ζητήθηκε στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1173/2011, που επανεξετάζεται τώρα στην παρούσα γνωμοδότηση, καθώς και κάποιου είδους συστήματος κατώτατης κοινωνικής ασφάλισης που θα μπορούσε να βοηθήσει τις υπό πίεση οικονομίες.

⁽⁷⁾ Ειδική έκθεση αριθ. 98 του Κέντρου Μελετών Ευρωπαϊκής Πολιτικής (CEPS), με τίτλο «Enhancing the Legitimacy of EMU Governance» («Βελτίωση της νομιμότητας της διακυβέρνησης της ΟΝΕ»), Δεκέμβριος 2014.

⁽⁸⁾ Αυτόδι.

⁽⁹⁾ COM(2013) 165 final.

3.2.7. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι εμπειριστατωμένες επισκοπήσεις αποτελούν κείμενο τμήμα της ΔΜΑ, της οποίας οι συστάσεις πολιτικής καταλήγουν στη διατύπωση ειδικών συστάσεων ανά χώρα (ΣΑΧ). Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την εν λόγω πρακτική, η οποία έχει τη δυνατότητα να συμβάλει σε πιο διορατικές αναλύσεις, διότι περιλαμβάνει επιτόπιες αποστολές, που εμπλουτίζουν σημαντικά τις γνώσεις σχετικά με την υπό επισκόπηση οικονομία, και έχει επίσης ως πρόσθετο πλεονέκτημα τη σύναψη επωφελών σχέσεων μεταξύ του προσωπικού της Επιτροπής και των υπαλλήλων των αρμόδιων εθνικών οικονομικών υπηρεσιών.

3.2.8. Δεδομένου ότι οι μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο της ΔΜΑ παρέχουν πιο μακροπρόθεσμα οφέλη, προκαλεί ανησυχία το ενδεχόμενο να μην τις θεωρήσουν οι εθνικές κυβερνήσεις ως προτεραιότητα, με αποτέλεσμα να ενδιαφερθούν για την υλοποίηση τους μόνο στα λόγια και όχι με έργα. Ένα σημαντικό τμήμα των ΣΑΧ που αποσκοπούν στη διόρθωση των ανισορροπιών θα πρέπει να επικεντρωθεί στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς.

3.2.9. Η πραγματική συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων στην εν λόγω πτυχή του ευρωπαϊκού εξαμήνου θα μπορούσε να έχει αξιοσημείωτη συμβολή στη διασφάλιση της συμμόρφωσης, καθώς και στη βελτίωση της πολιτικής του εικόνας και της οικειώσής του σε εθνικό επίπεδο.

3.2.10. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι διδάγματα σχετικά με τον καλύτερο τρόπο συνεργασίας μεταξύ Επιτροπής και κρατών μελών θα μπορούσαν να αντληθούν από την εμπειρία των χωρών που έχουν υπαχθεί σε πρόγραμμα προσαρμογής και οι οποίες ήταν υπό συνεχή και εκταταμένη εποπτεία.

3.2.11. Σε έγγραφο εργασίας της ΓΔ Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων (ECFIN) επισημαίνεται ότι κατά τη διετία 2012-2013 εφαρμόστηκε ένα σχετικά ασήμαντο ποσοστό ΣΑΧ ανερχόμενο σε 41 %, καθώς και ότι σημειώθηκε ελαφρά επιδείνωση από το ένα έτος στο άλλο ⁽¹⁰⁾, πράγμα το οποίο μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί ηχηρό προειδοποιητικό σήμα. Επιβάλλεται μια αξιολόγηση των αιτιών στα οποία οφείλεται το υφιστάμενο χάσμα μεταξύ των συστάσεων και της εφαρμογής τους.

3.2.12. Η ΕΟΚΕ προειδοποιεί ότι η προσέγγιση βάσει πίνακα αποτελεσμάτων, η οποία είναι μια μέθοδος στραμμένη στο παρελθόν και αποτελεί βασικό εργαλείο για την αιτιολόγηση εμπειριστατωμένων επισκοπήσεων, δεν εντοπίζει αναγκαστικά τη σωρευτική ανισορροπία ως προς τα κεφαλαιουχικά αποθέματα, πράγμα που θα μπορούσε να πυροδοτήσει μια μελλοντική κρίση. Επομένως, υπάρχει κίνδυνος οι φορείς χάραξης πολιτικής να μην έχουν στη διάθεσή τους στέρεες βάσεις για την ανάληψη αποτελεσματικής δράσης ⁽¹¹⁾, και η προσοχή τους ενδέχεται να αποσπαστεί από κάποια άλλη πιο ζωτική πολιτική αναγκαιότητα.

3.3. Χώρες της ζώνης του ευρώ που αντιμετωπίζουν προβλήματα χρηματοοικονομικής σταθερότητας

3.3.1. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την ανάγκη να υποστηριχθούν, μέσω στοχοθετημένης εποπτείας, οι χώρες οι οποίες είτε 1) αντιμετωπίζουν ήδη ή απειλούνται από σοβαρές δυσκολίες όσον αφορά τη χρηματοοικονομική τους σταθερότητα ή τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών τους· είτε 2) ζητούν ή λαμβάνουν χρηματοδοτική συνδρομή από όργανα της ΕΕ, από άλλα κράτη μέλη ή από το ΔΝΤ.

3.3.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί πλήρως το γεγονός ότι —σε περίπτωση υπαγωγής σε πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής— όλες οι υπόλοιπες υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένου του ευρωπαϊκού εξαμήνου, αναστέλλονται, και τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη τίθενται υπό συνεχή εποπτεία μετά το πρόγραμμα.

3.3.3. Η διαδικασία που καλύπτει το χρονικό διάστημα εντός του οποίου ένα κράτος μέλος προτίθεται να ζητήσει χρηματοδοτική συνδρομή δεν έχει ακόμη δοκιμαστεί, διότι ο παρών κανονισμός τέθηκε σε ισχύ μετά την υπαγωγή των τεσσάρων ενδιαφερομένων χωρών σε πρόγραμμα προσαρμογής.

3.3.4. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εκπονήσει και να δημοσιεύσει μελέτη σχετικά με τα αποτελέσματα των προγραμμάτων προσαρμογής στις τέσσερις ενδιαφερόμενες χώρες προκειμένου να διαπιστωθεί, ειδικότερα, εάν τα φαινομενικά λιγότερο ικανοποιητικά αποτελέσματα μιας εξ αυτών θα μπορούσαν να είχαν μετριαστεί με την υιοθέτηση μιας διαφορετικής προσέγγισης εκ μέρους της Επιτροπής.

4. Η διακυβέρνηση της ΟΝΕ απαιτεί μια βαθύτερη θεώρηση

4.1. Η ΕΕ είναι ένας από τους μεγαλύτερους και τους πλέον ευημερούντες οικονομικούς συνασπισμούς παγκοσμίως που έχει μέχρι στιγμής επιβιώσει παρά το υφιστάμενο δυσλειτουργικό σύστημα οικονομικής διακυβέρνησης, το οποίο οφείλεται στην απόφαση να δημιουργηθεί μια οικονομική και νομισματική ένωση με ενιαίο νόμισμα και κοινή νομισματική πολιτική, αλλά με παράλληλη διατήρηση των εθνικών δημοσιονομικών και οικονομικών πολιτικών.

⁽¹⁰⁾ *Implementing Economic Reforms — are EU Member States responding to European Semester Recommendations?* («Η εφαρμογή των οικονομικών μεταρρυθμίσεων — τα κράτη μέλη της ΕΕ ανταποκρίνονται στις συστάσεις του ευρωπαϊκού εξαμήνου;»), ECFIN Economic Brief (Οικονομικό Δελτίο), τεύχος 37, Οκτώβριος 2014.

⁽¹¹⁾ Daniel Gros and Alessandro Giovannini, «The “Relative” importance of EMU Macroeconomic Imbalances in the MIP» («Η “σχετική” σημασία των μακροοικονομικών ανισορροπιών της ΟΝΕ στο πλαίσιο της ΔΜΑ»), *Instituto Affari Internazionali* αριθ. 14, Μάρτιος 2014.

4.2. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν μπορεί να αφηθεί μόνη της στην προσπάθεια καταπολέμησης της τρέχουσας ύφεσης στη ζώνη του ευρώ. Τα μέτρα ποσοτικής χαλάρωσης (quantitative easing — QE) που δρομολογήθηκαν επί του παρόντος από την ΕΚΤ πρέπει να συνδυαστούν με ευρύτερες πολιτικές πρωτοβουλίες εκ μέρους των κρατών μελών. Το επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη που εξαγγέλθηκε από την Επιτροπή αποτελεί αναγκαίο αλλά ανεπαρκές βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Χωρίς περαιτέρω δημοσιονομική ολοκλήρωση, η εθνοκεντρική προσέγγιση του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εξαμήνου δεν επιτρέπει στη ζώνη του ευρώ να ακολουθήσει τον ενδεδειγμένο δημοσιονομικό προσανατολισμό.

4.3. Η κρίση έφερε στο φως βαθιά ρήγματα που συνιστούν απειλή για την ίδια την ύπαρξη του ευρώ. Η κρίση επέβαλε μείζονες μεταρρυθμίσεις της οικονομικής διακυβέρνησης, οι οποίες σχεδιάστηκαν βιαστικά και υλοποιήθηκαν βάσει διακυβερνητικών συμφωνιών και όχι μέσω της κοινοτικής μεθόδου. Οι διαφορές ως προς τη σχετική ανταγωνιστικότητα των κρατών μελών στο πλαίσιο μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης, οι οποίες παλαιότερα θα μπορούσαν να εξισορροπηθούν με προσαρμογές των συναλλαγματικών ισοτιμιών προς τα άνω και προς τα κάτω, δεν είναι δυνατό να διευθετηθούν απλώς με τη διατύπωση συστάσεων και την προτροπή μεταρρυθμίσεων, επ' απειλή κυρώσεων, απευθυνόμενων μόνο προς τις χώρες που κρίνονται ως μη ανταγωνιστικές.

4.4. Τα μέτρα που τέθηκαν σε εφαρμογή στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εξαμήνου εγκαινίασαν τη διαδικασία δημοσιονομικής εξυγίανσης και αποκατάστασης της αξιοπιστίας, αλλά η προσέγγιση βάσει κανόνων —παρ' ότι ενδεδειγμένη υπό κανονικές συνθήκες— έχει πλέον καταστεί μέρος του όλου προβλήματος. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η οικονομική διακυβέρνηση (ιδίως στη ζώνη του ευρώ) δεν μπορεί να επαφίεται πια μόνο στους κανονισμούς που τελούν επί του παρόντος υπό επανεξέταση. Τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν δυσκολίες χρειάζονται περισσότερους πόρους για να εξέλθουν από το αδιέξοδο της ύφεσης και να οδεύσουν προς την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας και, μέσω της οικονομικής ανάπτυξης, προς την επίτευξη βιώσιμης δημοσιονομικής εξυγίανσης.

4.5. Η ΕΟΚΕ συμεριζεται τις ανησυχίες που πυροδότησε η ετήσια έκθεση σχετικά με τις κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη που δημοσιεύθηκε πρόσφατα από την Επιτροπή⁽¹²⁾, και στην οποία επισημαίνεται ότι τα μέτρα που εφαρμόστηκαν είχαν ως αποτέλεσμα «την αύξηση των χρηματοοικονομικών δυσχερειών και του επιπέδου του χρέους των νοικοκυριών, την έξαρση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού», καθώς και ότι «η επιδείνωση των κοινωνικών συνθηκών για παρατεταμένο χρονικό διάστημα επηρέασε αρνητικά την εμπιστοσύνη των πολιτών στην ικανότητα των κυβερνήσεων και των θεσμικών φορέων να διευθετήσουν αυτά τα προβλήματα. Τα στοιχεία που παρατίθενται στην έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την ποιότητα της εργασίας (μερική απασχόληση, επισφαλής και ασταθής εργασία) και την ανεργία, ιδίως μεταξύ των νέων, είναι εντυπωσιακά.

4.6. Η ΕΟΚΕ ζητά οι κοινωνικοί δείκτες⁽¹³⁾ να αποκτήσουν σημαντικότερη θέση στον πίνακα αποτελεσμάτων και να διαδραματίζουν ρυθμιστικό ρόλο στο πλαίσιο των δημοσιονομικών πολιτικών, αρχής γενομένης από το ευρωπαϊκό εξάμηνο, προκειμένου να μην διακυβευθούν οι θεμελιώδεις αρχές της ΕΕ —αρμονική και ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη· βιώσιμη και φιλική προς το περιβάλλον οικονομική ανάπτυξη· υψηλός βαθμός οικονομικής σύγκλισης· υψηλά ποσοστά απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας· οικονομική και κοινωνική συνοχή· αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών— όπως αυτές καθορίστηκαν από τις Συνθήκες της Ρώμης και, εν συνέχεια, κατοχυρώθηκαν στις Συνθήκες του Μάαστριχτ, του Άμστερνταμ και της Λισαβόνας, αλλά συνεκτιμήθηκαν ανεπαρκώς στο δημοσιονομικό σύμφωνο και σε όλα τα συναφή κείμενα.

4.7. Για να αποκτήσει νέο νόημα η ολοκλήρωση των κρατών μελών, και ιδίως των χωρών της ζώνης του ευρώ, χρειάζεται να προταθεί μια προσέγγιση της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης η οποία να παρέχει στις χώρες που επιβαρύνονται με το επαχθέστερο χρέος και εμφανίζουν μηδενική ή αρνητική αύξηση του ΑΕΠ τη δυνατότητα να προβαίνουν στις επενδύσεις που απαιτούνται προκειμένου να καταστούν και πάλι ανταγωνιστικά τα συστήματα παραγωγής τους και να δοθεί το εναρκτήριο λάκτισμα στην ανάπτυξη. Η εν λόγω προσέγγιση θα πρέπει να συνεκτιμά δεόντως τις αρχές της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής που προβλέπονται από τις ιδρυτικές Συνθήκες της ΕΕ.

4.8. Μια εύλογη απόκλιση από την προβλεπόμενη «παράμετρο του 3 %» για το έλλειμμα σε κάθε κράτος μέλος θα μπορούσε να θεωρηθεί ως προσωρινή εξαίρεση για έναν ορισμένο αριθμό ετών και να μην επισύρει, ως εκ τούτου, αυτομάτως κυρώσεις. Στο πλαίσιο αυτής της νέας προσέγγισης της διακυβέρνησης, η Επιτροπή οφείλει να εξετάζει προσεκτικά τις ανάγκες που επισημαίνονται από τις χώρες που βρίσκονται σε δυσχερή θέση, να αξιολογεί εάν και κατά πόσον το επενδυτικό σχέδιο που προτείνεται από το εκάστοτε ενδιαφερόμενο κράτος μέλος είναι ενδεδειγμένο και εφικτό υπό το πρίσμα των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί (προγράμματα σταθερότητας και σύγκλισης και εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων) στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εξαμήνου και να προβαίνει στην έγκρισή του υπό την εποπτεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

4.9. Οι παράμετροι που χρησιμοποιούνται για τη διαμόρφωση των προϋπολογισμών και την ερμηνεία των δεδομένων απαιτείται να είναι ομοιογενείς και εναρμονισμένες και να ισχύουν για όλες τις χώρες και τις κυβερνήσεις τους, σύμφωνα με μια διαφανή, κατανοητή και ευρέως γνωστή διαδικασία. Ένας και μοναδικός κανονισμός με σαφείς και απλούς κανόνες θα μπορούσε να είναι αρκετός, εξασφαλίζοντας συγχρόνως τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, των κοινωνικών εταίρων και των εθνικών κοινοβουλίων.

⁽¹²⁾ *Employment and Social Developments in Europe* («Απασχόληση και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη»), Δεκέμβριος 2014.

⁽¹³⁾ Παραδείγματος χάρι: άνοδος του ΑΕΠ, ανεργία, μακροχρόνια ανεργία, άτομα που κινδυνεύουν από τη φτώχεια, δημόσιες επενδύσεις, σχέση μεταξύ του επιπέδου των τιμών και των αποδοχών κ.λπ.

4.10. Βάσει αυτής της προσέγγισης, το ευρωπαϊκό εξάμηνο θα ήταν δυνατό να μετατραπεί σε μείζονα ευκαιρία για την ΟΝΕ, με στόχο την αποκατάσταση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και την εγκαίνιαση μιας κοινής διαδικασίας όσον αφορά τόσο τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις (οι οποίες πρέπει να αποφασίζονται κατόπιν συμφωνίας για όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ) όσο και τον προϋπολογισμό. Το κανονιστικό πλαίσιο κρίνεται σκόπιμο να εξελιχθεί προς την κατεύθυνση ενός νέου προϋπολογισμού της ζώνης του ευρώ, θέτοντας υπό δοκιμή μια κοινή αναπτυξιακή διαδικασία και επιλέγοντας ως λέξεις-κλειδιά έναντι της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης τη μέγιστη δυνατή διαφάνεια και ειλικρίνεια.

Βρυξέλλες, 19 Μαρτίου 2015.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE
